

گزارش عملکرد طرح مدیریت مشارکتی و توسعه روستایی (ترسیب کربن) شهرستان های خاتم و مروست

مروست

تهیه شده در دفتر استانی طرح ترسیب کربن- پاییز ۱۴۰۱

❖ انتخاب محدوده پروژه بر اساس شاخص های تعیین شده

شهرستان های خاتم و مروست به لحاظ دارا بودن پتانسیل هایی از قبیل تنوع اقلیمی گسترده، اراضی جنگلی و مرتعی و بیابانی وسیع، مهمترین قطب کشاورزی و مرتعداری استان، قابلیت بهره برداری گیاهان دارویی و صنعتی جنگلی و مرتعی، اجرای طرح های مدیریت منابع جنگلی، طرح صیانت، ذخیره گاه های جنگلی، طرح های آبخیزداری، طرح خروج دام، ذخیره گاه گز، طرح های بیابانزدایی و مرتعداری، پتانسیل بالای احیای مراتع و اراضی جنگلی و از طرفی مشارکت پذیری (سابقه همکاری در فعالیتهای پیشین)، داشتن روستاهای با جمعیت بالای ۱۰۰ نفر ساکن داریم، دارا بودن شورای اسلامی روستا در روستاهای محدوده طرح، امکان انجام متنوع فعالیتهای معیشت (کشاورزی زراعت و باغی، دامداری و ...)، ظرفیت مناسب و تیم متخصص در مجموعه انسانی اداره کل، شهرستان و بخش و از طرفی مشکلاتی از جمله محرومیت، استحصال آب بیش از میزان بارندگی، خشکسالی های مکرر و افت سفره های زیرزمینی (جدول ۱)، طغیان آفات و بیماری و از بین رفتن باغات، شورشیدن خاک و افزایش روند بیابانی شدن منطقه و نیز فشار بر جنگل و مراتع به دلیل وجود دام مازاد و چرای خارج از فصل، به عنوان دومین پایلوت اجرای طرح ترسیب کربن بعد از شهرستان ابرکوه انتخاب شد.

جدول وضعیت بهره برداری از منابع آبی شهرستان های خاتم و مروست

چاه های کشاورزی		چاه های بهره برداری	
تخلیه (میلیون مترمکعب)	تعداد (حلقه)	تخلیه (میلیون مترمکعب)	تعداد (حلقه)
۱۹۵	۵۵۶	۲۳۷	۶۶۸

❖ مشخصات سایت تعمیم ترسیب کربن استان یزد

طرح ترسیب کربن از ابتدای سال ۱۳۹۶ در ۸ روستای شهرستان های خاتم و مروست اجرایی شد. محدوده مورد نظر دارای مساحت تقریبی ۹۹۵۲۸ هکتار است. تعداد روستاهای موجود در این محدوده ۱۵ پارچه آبادی با جمعیت تقریبی ۴۸۰۰ نفر است که با توجه به شاخص های انتخاب روستاهای محدوده و اهمیت فنی موضوع انجام پروژه ترسیب کربن در ۸ روستا با جمعیت ۳۹۹۸ نفر صورت گرفته است.

جدول اطلاعات جمعیتی روستاهای محدوده طرح به تفکیک زن و مرد

وضعیت روستاهای هدف					
نام شهرستان	نام بخش	نام دهستان	نام روستا	تعداد خانوار	تعداد جمعیت
خاتم	چاهک	چاهک	ولیعصر کندر	۸۹	۳۱۸
	مرکزی	فتح آباد	خوانسار	۱۰۵	۴۲۶
			حسن آباد	۴۰	۱۲۶
مروست	مرکزی	هرابرجان	رحمت آباد	۴۷	۱۴۳
	ایثار	ایثار	توتک	۱۰۵	۴۱۲
			چنارناز	۱۷۰	۷۰۵
			کرخنگان	۴۰۸	۱۷۶۱
			برزگر	۲۴	۱۰۷
جمع کل			۹۸۸	۳۹۹۸	

❖ صندوق های توسعه روستاهای محدوده طرح

در طرح ترسیب کربن ۸ صندوق با عضویت اهالی روستاها در قالب گروه ها شکل گرفت که در حال حاضر شامل ۶۳ گروه و ۷۱۴ عضو با مبلغ پس انداز ماهانه ۶۱۱۵۰۰۰۰ ریال است.

❖ تسهیلات پرداخت شده به اعضای گروه های توسعه روستایی

پس از شکل گیری صندوق های توسعه حساب های صندوق توسعه به بانک قرض الحسنه رسالت منتقل و کانون های توسعه شکل گرفت و این کانون ها درانجمن حامیان فرهنگ قرض الحسنه و کارافرینی اجتماعی عضو شدند. تسهیلات پرداخت شده تا کنون به شرح ذیل است:

- پرداخت ۱۲۱ وام اشتغال زا به مبلغ ۱۸۱ میلیون تومان (صندوق توسعه روستاها)

- پرداخت ۴۱ فقره وام به مبلغ ۵۸ میلیون تومان (بانک قرض الحسنه رسالت) و پرداخت ۱۱ فقره وام خرید دام پربازده به مبلغ ۳۳۰ میلیون تومان (بانک قرض الحسنه رسالت)

جمعا پرداخت ۱۷۳ فقره وام به مبلغ ۵۶۹۰ میلیون ریال

❖ تهیه برنامه کسب و کار روستایی (اسناد معیشت)

هدف از تهیه طرح‌های کسب و کار روستایی توان‌افزایی اقتصادی و اجتماعی جوامع محلی و ایجاد و توسعه اشتغال پایدار و مولد است. البته ذکر این نکته ضروری است که استراتژی معیشت روستایی شامل راهبردها و الگوهای اثربخش جهت ایجاد اشتغال پایدار و کارافرینی در روستاها است. این استراتژی در صورتی اثر بخش و موفق است که با مشارکت مردم و فعالان منطقه ترسیم شود و پایداری و تعمیم‌پذیری بالایی داشته باشد. در همین راستا در پروژه تعمیم ترسیب کربن استان یزد در شهرستان خاتم ۸ سند معیشت در ۸ روستا در ۵ بخش کاری و ۱۶ رشته شغلی شامل موارد ذیل تدوین شد:

- ۱- بخش کشاورزی (باغات، پسته، گل محمدی، زعفران، مزارع الگویی)
- ۱- بخش صنایع تبدیلی-تکمیلی و مشاغل خرد (تولیدات خانگی، بهره‌برداری از مراتع، کارگاه‌های فراوری)
- ۲- بخش دام، طیور، شیلات و زنبور (دام سبک، دام سنگین، پرورش ماهی، زنبور عسل، بوقلمون و طیور)
- ۳- بخش صنایع دستی (فرش، گلیم، خیاطی)
- ۴- بخش گردشگری و بومگردی

در ادامه رشته‌ها به ترتیب اولویت وارد فاز اجرایی شد و هم‌اکنون نیز در حال اجرا است.

❖ رشته توسعه و کشت گیاهان دارویی

کشت و توسعه گیاهان دارویی به شرح ذیل:

- کشت و توسعه ۵ هکتار زعفران
- کشت و توسعه یک هکتار رزماری
- کشت و توسعه ۳۵ هکتار گل محمدی و راه‌اندازی یک واحد کارگاه گلاب‌گیری
- کشت و توسعه ۱۰۰ هکتار آنگوزه تلخ
- ایجاد مزرعه الگویی آنگوزه تلخ در سطح ۵ هکتار
- قرارداد خرید تضمینی توسط پشتیبان فنی و تجاری

- راه اندازی ۴ کارگاه تولید کمپوست و تولید ۱۰۰ تن کمپوست

❖ اقدامات اجرایی در بخش باغات

- شناسایی افراد پیشرو و علاقه مند
- برگزاری جلسات سازمانی به منظور شناسایی پشتیبانهای فنی
- برگزاری کارگاه آموزشی ۱- تغذیه درختان آلو، بادام و گردو ۲- دفع و کنترل آفات درختان آلو، بادام و گردو و بازدید باغداران پیشرو روستاهای هدف از باغات الگویی زردآلو و آلو در دهستان فراغه ابرکوه

- راه اندازی ۶ کارگاه تولید کمپوست با تولید ۱۰ تن و استفاده از آن در مزارع و باغات

❖ اقدامات اجرایی در بخش دام

- برگزاری جلسات سازمانی به منظور شناسایی پشتیبانهای فنی
- تأمین واکسن آنترتوکسمی برای تعدادی از دامداران
- تأمین جمعی خوراک جو برای دام‌ها
- اعطای ۱۰ مورد تسهیلات به مبلغ ۳۰۰۰ میلیون ریال برای خرید دام پربازده با کمک بانک رسالت
- بازدید اکیپ دامپزشکی از واحدهای دامداری روستاهای هدف، ارائه مشاوره تجویز نسخه برای دامهای بیمار
- برگزاری کلاس های آموزشی

❖ اقدامات اجرایی در رشته صنایع دستی

- جلسه مشارکتی با بانوان روستاها در مورد فرآیند بافت گلیم و مقدار هزینه و دستمزد آن
- هماهنگی بین نهادهای ذیربط جهت همکاری در طرح توسعه گلیم خاتم
- برگزاری دوره های آموزشی گلیم بافی و خیاطی
- تهیه و توزیع دار و ابزارآلات و مواد اولیه مورد نیاز
- راه اندازی ۱۰ کارگاه خانگی گلیم بافی
- قرارداد خرید تضمینی توسط پشتیبان فنی و تجاری

❖ تشکیل تعاونی های توسعه

- تشکیل ۳ تعاونی توسعه در قالب بند ب ماده ۲۹ و برنامه ریزی برای عضویت در صندوق توسعه منابع طبیعی استان

❖ برگزاری جلسات با سازمان های ذی ربط و انعقاد تفاهم نامه های همکاری

- برگزاری جلسات متعدد با سازمان مدیریت و برنامه ریزی، امور عشایر، دانشگاه یزد، جهاد کشاورزی، مرکز ملی شوری، مرکز تحقیقات کشاورزی و

جدول پروژه های احیایی انجام شده در روستاهای محدوده طرح ترسیب

نوع عملیات	حجم
بند خاکی روستای رحمت آباد	۲۶۷۰۸ مترمکعب خاکبرداری و خاکریزی و ۱۷۱ مترمکعب عملیات سنگ و سیمان
بذرکاری و کپه کاری	۱۵۰ هکتار
سیلپند کرخنگان	۲۷۰۰۰ مترمکعب
مدیریت رواناب	۵۰ هکتار
ساخت آب انبار و ابشخور	۲باب
توسعه کشت گیاهان دارویی آنغوزه	۱۰۰ هکتار
کشت نهال گل محمدی	۳۵۰۰۰ هکتار
کشت انجیر	۲۰ هکتار

از دیگر دستاوردهای طرح ترسیب کربن میتوان به موارد ذیل اشاره نمود:

بهبود معیشت‌های پایدار

مشاغل ایجاد شده در محدوده پروژه ترسیب کربن استان از زمان شروع پروژه تا تیرماه ۱۴۰۱ پس از برگزاری دوره‌های آموزشی کسب مهارت و اعطای تسهیلات اشتغال‌زا شامل ۱۵ عنوان شغل است که اشتغال‌زایی بیش از ۲۳۳ نفر را به همراه داشته است که به شرح ذیل است:

جدول مشاغل ایجاد شده در طرح ترسیب کربن

ردیف	شغل	اشتغال‌زایی مستقیم
۱	کشت زعفران	۱۸
۲	کشت رزماری	۶
۳	کشت آنغوزه	۶۶
۴	کشت گل محمدی	۴۵
۵	پرورش دام و طیور	۲۷
۶	خرید رنگ و دستگاه قالی	۶
۷	خرید نهال مرکبات، الو	۶

۳	تجهیز مغازه کافی شاپ	۸
۲۴	خرید تجهیزات مربوط به کشاورزی	۹
۲	پرورش بوقلمون	۱۰
۲	لوله گذاری زمین کشاورزی	۱۱
۲	تجهیز گلخانه	۱۲
۸	کارگاه گلیم بافی	۱۳
۲	ساخت استخر	۱۴
۱۶	تولید کمپوست	۱۵
۲۳۳	جمع	

کاهش اراضی رها شده و کاهش برداشت آب از سفره‌های آب زیرزمینی

اراضی کشاورزی رها شده یکی از مناطق مستعد فرسایش بادی بوده و کشت موفقیت آمیز گیاهان دارویی و کم آبخواه (کاشت ۱۴۰ هکتار گیاه دارویی در اراضی رها شده در قالب کشت ۱۰۰ هکتار انگوزه تلخ، ۱ هکتار زعفران، ایجاد مزرعه الگویی ۵ هکتاری انگوزه تلخ، ۳۵ هکتار گل محمدی) باعث کاهش فرسایش بادی شده و با توجه به استقبال صورت گرفته به خصوص در مورد گیاه انگوزه می‌توان مناطق بیشتری تحت پوشش قرار داد. با عنایت به عدم نیاز به آبیاری در برداشت آب از سفره آب زیرزمینی صرفه جویی شده است.